

Tekniska anteckningar: YHT	Sida: 1 (30)	Namn: _____ Personbeteckning: _____
----------------------------	--------------	--

Ansökningsobjekt: Kandidatprogrammet för samhälle i förändring

Datum och tid: 22.5.2018 kl. 10.00-15.00

Skriv ditt namn och dina personuppgifter med tryckbokstäver.

Skriv ditt namn med latinska bokstäver (abcd...), inte till exempel med kyrilliska bokstäver (абгд...).

Om du inte har en finländsk personbeteckning, skriver du istället din födelsetid.

Skriv dina personuppgifter på alla provpapper.

Efternamn	
Förnamn (alla)	
Personbeteckning	
E-postadress	
Telefon	

Kontrollera med hjälp av sidnumren att du har fått alla sidor.

Skriv din namnteckning i fältet nedan för att visa att du har kontrollerat ovan nämnda saker.

Namnteckning	
--------------	--

Om du vill att dina provsvar bedöms, lämna det nedanstående fältet tomt.

Om du inte vill att dina provsvar bedöms, skriv följande text i fältet nedan: "*Jag vill inte att mina provsvar bedöms*". I detta fall får du noll poäng i provet.

Att avstå från bedömning	
--------------------------	--

Tekniska anteckningar: YHT

Sida: 2 (30)

Namn: _____

Personbeteckning: _____

wc

Tekniska anteckningar: YHT

Sida: 3 (30)

Namn: _____

Personbeteckning: _____

Läs noggrant igenom alla anvisningar

- Kontrollera att ditt provkompendium utöver titelbladet och anvisningarna (sida 1–4) innehåller följande sidor:
 - o andelen för litteraturfrågorna (s. 5–11)
 - o andelen för materialfrågorna (s. 12–30)
 - o en skild andel som innehåller material 1-4 (18 s.)
 - o ett konceptpapper för egna anteckningar
- Kontrollera att du har skrivit ditt namn och din personbeteckning på alla svarsblanketter.
- Svara på frågorna klart och tydligt så som det står i boken och/eller materialet. Var noggrann med att svara på varje fråga utgående från rätt material.
- Skriv dina provsvar
 - o på svenska. Svar som har skrivits på andra språk bedöms inte.
 - o på provkompendiet. Skriv varje svar i frågans svarsfält. Anteckningar som skrivits utanför svarsfältet beaktas inte i bedömningen.
 - o med blyertspenna och med tydlig handstil. Otydliga anteckningar bedöms enligt det alternativet som ger minst poäng.
- Skriv inte alternativa svar. Om du skriver alternativa svar, beaktas endast det svar som ger minst poäng.
- Du kan planera dina svar och skriva egna anteckningar på konceptpappret. Anteckningarna på konceptpappret beaktas inte i bedömningen. Du har fått ett konceptpappersark. Du kan få mera konceptpapper av övervakaren.
- Placera ditt provmaterial så att deltagare som sitter nära dig inte kan se dina svar och anteckningar.

Poäng

Urvalsprovet poängsätts på skalan 0-36. Om det ges poäng separat per uppgift/del, anges detta vid uppgiften/delen. En förutsättning för antagning är att den sökande får minst 8 poäng i litteraturprovet och minst 11 poäng i det materialbaserade provet. Om poängtalet i litteraturprovet är mindre än 8 poäng bedöms inte det materialbaserade provet.

Om du vill påkalla övervakarens uppmärksamhet

Om du vill påkalla övervakarens uppmärksamhet, ska du höja armen. Övervakaren kommer då fram till dig. Säg ditt ärende till övervakaren med låg röst.

Om du vill gå på toaletten

Du kan besöka toaletten ledsagad av en övervakare. Övervakarna följer en provdeltagare åt gången till toaletten.

De flesta provsalar har endast sådana toaletter i närheten som följer den traditionella könsindelningen i dam- och herrtoaletter. Därför måste den övervakare som följer dig vara en man om du vill besöka herrtoaletten och en kvinna om du vill besöka damtoaletten.

Gör så här om du vill besöka toaletten:

1. Kontrollera att det finns minst två övervakare i salen och att minst en är en person som kan följa dig till toaletten. Om dessa kriterier inte uppfylls, vänta tills situationen har ändrats.
2. Ta fram sidan 2 med texten WC med stor font och håll upp pappret så att övervakaren kan se texten och kommer fram till dig. Vänta tålmodigt. Övervakaren kan kanske inte följa dig till toaletten genast. Övervakaren kan inte heller nödvändigtvis följa provdeltagarna till toaletten i den ordning de anmäler sitt behov.
3. När övervakaren ger dig ett tecken, samla ihop dina provpapper och lägg dem innanför konceptpappret, och följ sedan övervakaren till toaletten.

När du vill lämna in ditt prov

När du vill lämna in provet, lägg in dina provpapper innanför konceptpappret i samma ordning som du fick dem.

När du går för att lämna in provet, ta med alla dina saker från din plats så att du inte behöver gå tillbaka för att hämta dem.

Lämna in alla provpapper, också konceptpappret, till övervakaren i salens främre del.

Lämna in alla papper, även om du har lämnat vissa eller alla uppgifter obesvarade. Bevisa din identitet när du lämnar in provpappren. Kom ihåg att skriva din namnteckning på provkompendiets titelblad. I samband med att du lämnar in dina provpapper antecknar övervakaren att du har deltagit i och lämnat in provet. Övervakaren kan ge dig ett separat intyg över att du deltagit i provet om du behöver det.

Tekniska anteckningar: YHT

Sida: 5 (30)

Namn: _____

Personbeteckning: _____

Personbeteckning: _____

Litteraturprov

Bok: Eve Stoddard, John Collins, *Social and Cultural Foundations in Global Studies*. Foundation in Global Studies Series. Routledge, New York 2017.

Fråga 1.

Hur har globaliseringen påverkat det internationella mediefältet? (7 p)

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Tekniska anteckningar: YHT

Sida: 6 (30)

Namn: _____

Personbeteckning: _____

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Tekniska anteckningar: YHT

Sida: 7 (30)

Namn: _____

Personbeteckning: _____

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Tekniska anteckningar: YHT

Sida: 8 (30)

Namn: _____

Personbeteckning: _____

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Tekniska anteckningar: YHT

Sida: 9 (30)

Namn: _____

Personbeteckning: _____

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Tekniska anteckningar: YHT

Sida: 10 (30)

Namn: _____

Personbeteckning: _____

Fråga 2.

Berätta kort (i det angivna utrymmet) hur följande begrepp är definierade i urvalsboken; ange exempel. **Skriv inte efter de linjerade raderna!**

1. Biopiratism (biopiracy) (1 p.)

2. Medborgarvetenskap (citizen science) (1 p.)

3. Skapandet av samtycke (manufacturing consent, Edward S. Herman & Noam Chomsky) (1 p.)

4. Den globala medborgaren (global citizen) (1 p.)

Tekniska anteckningar: YHT

Sida: 11 (30)

Namn: _____

Personbeteckning: _____

5. Glokalisering (glocalization) (1 p.)

6. Tidrumskompression (time-space compression) som förutsättning för postmodernitet (David Harvey) (1 p.)

7. Kapplöpning mot botten (race to the bottom) (1 p.)

Skriv inte efter de linjerade raderna!

Tekniska anteckningar: YHT

Sida: 12 (30)

Namn: _____

Personbeteckning: _____

Materialbaserat prov

Material 1

Ett avsnitt från Olavi Paavolainens dagbok från fortsättningskrigets tid, Finlandia i moll; dagboksblad från åren 1941–1944 (1947).

Material 2

SA-bildarkivets fotografier av operationsområdet under fortsättningskrigets år 1941 och 1942. Huvuddelen av fotografierna är tagna av informationskompaniets fotografer. Ursprungliga bildtexter och datum enligt Krigsarkivets anteckningar, tilläggsuppgifter i parentes.

Material 3

3 a: diagram om temperaturanomali 1900–2016 (Temperature anomalies) (Antti Lipponen 2017,

3 b:

- diagram om utveckling av världens bruttonationalprodukt (BNP) 1950–2008 (Angus Maddison 2010),
- världskarta om bruttonationalprodukt per capita år 2016 (GDP per capita, 2016) (Maddison Project Database 2018),
- världskarta om ekologiska fotavtryck år 2013 (Ecological footprint per capita) (Global Footprint Network 2018),
- diagram om hur snabbt världens befolkning ökar med en miljard (Time for global population to increase by one billion) (History Base of Global Environment, UN World Population Prospects (2015 revision)),
- diagram om koldioxidnivån i jordens atmosfär 1000–2018 (Global CO2 levels) (2 Degrees Institute 2018).

Material 4

- motreklamerna Final Air (Voima 2007), Foolaenso (Voima 2011) och Nest Spoil (Voima 2009)
- pressmeddelande på överkonsumtionsdagen (WWF Finland och miljöministeriet 2.8.2017) samt
- bildtexter på svenska till material 4

Tekniska anteckningar: YHT

Sida: 13 (30)

Namn: _____

Personbeteckning: _____

Personbeteckning: _____

This image shows a full page of blank, lined paper. It features approximately 20 horizontal blue or grey lines spaced evenly apart, typical of notebook paper. The lines extend across the entire width of the page, leaving small margins at the top and bottom. There are no vertical lines, text, or other markings on the page.

Tekniska anteckningar: YHT

Sida: 14 (30)

Namn: _____

Personbeteckning: _____

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Tekniska anteckningar: YHT

Sida: 15 (30)

Namn: _____

Personbeteckning: _____

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Tekniska anteckningar: YHT

Sida: 16 (30)

Namn: _____

Personbeteckning: _____

[illegible]

Tekniska anteckningar: YHT

Sida: 17 (30)

Namn: _____

Personbeteckning: _____

Personbeteckning: _____

Fråga 4

Redogör på basis av bilderna och bildtexterna (material 2) hurdana sociokulturella fenomen man kunde skönja i de erövrade områdena under fortsättningskrigets första två år. (6 x 0,5 p = 3 p)

[illegible]

Tekniska anteckningar: YHT

Sida: 18 (30)

Namn: _____

Personbeteckning: _____

[illegible]

Tekniska anteckningar: YHT

Sida: 19 (30)

Namn: _____

Personbeteckning: _____

[illegible]

Tekniska anteckningar: YHT

Sida: 20 (30)

Namn: _____

Personbeteckning: _____

Fråga 5

Analysera och jämför den publicerade dagbokstextens (material 1) och fotografiernas (material 2) tillkomstsätt, tillförlitlighet och beviskraft som källor som skildrar det förflutna. (3 p)

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Tekniska anteckningar: YHT

Sida: 21 (30)

Namn: _____

Personbeteckning: _____

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Tekniska anteckningar: YHT

Sida: 22 (30)

Namn: _____

Personbeteckning: _____

[illegible]

Tekniska anteckningar: YHT

Sida: 23 (30)

Namn: _____

Personbeteckning: _____

Fråga 6

Vad berättar följande diagram och kartor (material 3) om förändringarna i jordens klimat, dess orsaker och framtidsutsikter? (5 p)

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Tekniska anteckningar: YHT

Sida: 24 (30)

Namn: _____

Personbeteckning: _____

[illegible]

Tekniska anteckningar: YHT

Sida: 25 (30)

Namn: _____

Personbeteckning: _____

[illegible]

Tekniska anteckningar: YHT

Sida: 26 (30)

Namn: _____

Personbeteckning: _____

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Tekniska anteckningar: YHT

Sida: 27 (30)

Namn: _____

Personbeteckning: _____

Fråga 7

Vad kommunicerar motreklamerna i material 4 (Final Air, FooLaenso, Nest Spoil), individuellt och tillsammans? Hur hänför sig pressmeddelandet om överkonsumtionsdagen (material 4) till motreklamerna? (6 p)

[illegible]

Tekniska anteckningar: YHT

Sida: 28 (30)

Namn: _____

Personbeteckning: _____

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Tekniska anteckningar: YHT

Sida: 29 (30)

Namn: _____

Personbeteckning: _____

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Tekniska anteckningar: YHT

Sida: 30 (30)

Namn: _____

Personbeteckning: _____

[illegible]

DEN BLÅ BLOMMANS LAND

27. 8. I dag överskrider vi den gamla riksgränsen!

Vi är alla fullständigt okunniga om färdleden. Vi vet inte ens, var vi kommer att överskrida gränsen till Den Röda Skymningens Land... För första gången har vi fått ryska kartor, vilkas svärtydda tecken gör resan ännu mer hemlighetsfull. Bilen guppar och skramlar på vägen från Leppäniemi mot öster. Till vänster har vi ett bränt stationshus och framför det ett sönderskjutet pansartåg. Så går vägen in bland skogbevuxna mossar. Vi börjar vänta på det »historiska» ögonblick, då gränsen överskrids... Instinktivt kramar man gevärspipan så att knogarna vitnar.

Ett bländande klart höstsolljus gör varje spaning omöjlig. Strålarna gnistrar mångfärgade i de fuktigt immiga skogarna och den av kolonnerna söndermalda gyttjiga vägen glänser som av metallplattor. Väggröparna har fyllts med granris, vars

dystra begravningsdoft sticker oss i näsan. Mellan träden skymtar vi egendomligt höga, stackartade, av ris och jord uppförda korsur, helt annorlunda än dem vi tidigare sett.

Jag börjar till slut göra gällande att någonting är på tok. Instinktivt har jag en beklämmande känsla av något alldeles främmande. »Pojkar», säger jag allt bestämdare, »tro mig, vi är redan på ryska sidan.» Vi sitter tysta, med knogarna vita. Cigarretterna förblir otända i mungipan. Om vägen helst för ett ögonblick steg upp över en höjd! Hur befriande skulle inte nu den minsta utsikt te sig. Bilen bullrar, guppar, kränger... Så blänker plötsligt emot oss synen av en jätteå, som gnistrar blankblå i solljuset bortom en öppen mosse. Suojoki — det är utan vidare klart. Jag tror mig ha skrikit ut namnet för de andra. Enligt kartan är vi redan sju kilometer inne i Sovjetunionen. Vi hade passerat gränsen utan att märka det! Vi har gått miste om det »historiska» ögonblicket.

— — —
Vi har inte mött en levande själ på andra sidan gränsen. Den första byn är folktom. Bakom ett fönster skymtar som enda livstecken en nödvuxen balsamin. Men hur inspirerande för ett artistiskt öga är inte byns grå, hundra procentigt karelska arkitektur. Dessa gårdar är oss bekanta ända sedan barndomen genom böckerna, som berättade den spännande historien om Kalevalas upptäckt. De är välbekanta också från den finska konstens storhetstid, från »karelianismens» skapelser vid sekelslutet — genom Gallén-Kallelas, Halonens, Järnefelts, Blomstedts och Sparres målningar och etsningar. Den livsstil som uppstått inom dessa väggar har inspirerat en Eino Leino, en Juhani Aho; det omgivande landskapets ödemarkspoesi har tonat ur Sibeliuss tidiga symfonier.

En bildad finne kommer till dessa byar i högtidligt sällskap med den finska kulturens märkesmän. Skall Öst-Karelen — en gång landet för den finska konstens Blå Blomma — nu bli en politisk realitet?

— — —
Vi anländer till Tsjalkki klockan åtta. Kompaniets eftertrupp är framme på eftermiddagen. Den grälsjuka, irriterade perioden

är nu förbi. Alla är uppfriskade och som nya människor. Utanför tälten har man skapat någotslags restaurang, dit Capitano inbjuder Olof Enckell och undertecknad. Den vanligen pojkaaktigt prosaiska Capitano bekänner, att också han gripits av den karelska stämningen, vilket förklarar hans val av sällskap. Nu öppnar sig det förlovade landet för Paavolainens penna och han väntar mycket av mig. Av Enckell åter önskar han få veta något om hans ryktbara gränsvandringar, varom »Vakt i öster» berättar så fascinerande.

Jag njuter intensivt av den säregna situationen; en första nocturno i fiendeland. Oavbrutet måste man påminna sig om i vilka avlägsna, överkliga nejder man befinner sig. Natten är kall och glimrande svart. Sjön flyter av mörk dimma och gnistrande stjärnbilder. Man tycker sig kunna plocka dem med handen i vattnet mellan strandbråtet. Och över det blanksvarta nattlandskapet gnistrar norrskenet mellan stjärnorna. En heroisk-arkaisk krigs- och ödemarksballad. Jag skrattar till när jag märker vad jag tänkt: vilken glänsande inramning för en patetisk Stor-Finlands-hymn.

28. 8. Vi studerar och filmar Tsjalkki. Ack, dessa fjärrkarelska gårdar! Man kan älska dem som någon gammal melodi eller barndomssaga.

För första gången inser jag klart ett litteraturhistoriskt fenomen: var skulle vår gamla folkpoesi ha kunnat bevaras annorstädes än just i dessa gårdar. De är ju riktiga hembon — ruvande, fruktsamma, »gammaltestamentliga». Runorna har liksom konserverats i dessa arkitektoniskt slutna byggnadskomplex. Stugan, kamrarna, stallarna, fåhusen, ladorna, någon gång också brunnarna är alla under samma tak. Om vintern, när yrsnön piskar de grå väggarna, behöver man inte för sysslornas skull ta ett enda steg utomhus. Djurens varma och fruktsamma doft känns varje stund av dagen. Värmen strålar från de stora ugnarna, höet doftar på skullen, »kättens» och »sjintsjons» trösklar leder in i dunkel avskildhet... De hemlighetsfulla trapporna mellan våningarna är som felande länkar mellan instinkten och vetandet, mellan det animala och

det intellektuella livet: husets skyddsande bor i bottenvåningen, Guds Moder i den övre, Sagan rör sig i »kättens» och Vetandet i dagsljuset från stugans fem fönster... Krigshjältarna blev här filosofer och vismän; den aktiva verksamhetens män blev i den dövande härdröken mumlande orakel. Eposet blev en tydning av världsbilden och problemfylld grubbeldikt.

Man behöver inte annat än se dessa gårdar för att inse, att professor Jalmari Jaakkolas och den AKS-orienterade skolans försök att förklara Kalevala som ett uttryck för historiska händelser och ett vittnesbörd om en krigisk, till och med feodal forntid är en fullständigt falsk och krampaktig konstruktion.

29. 8. Vid kvällsteet hör jag av Capitano en uppskakande nyhet: Kivinebb, min hemort, har erövrats! Här skall jag alltså höra det... Nyheten är så överklig, att jag till en början inte fattar den. Först under nattens stilla timmar, när jag står »gnistvakt», förstår jag erövringens personliga innebörd. Den spöklika slöja, som vilat över min hembygd ända sedan vinterkriget, börjar långsamt skingras.

Det regnar. Artilleriet mullrar hela natten.

31. 8. Viborg intogs i går! Tyskarna är i Reval. Livet är nuförtiden fyllt av spänning.

Men varför börjar befolkningen inte visa sig här i byarna? Var är folkskarorna, som skulle hälsa oss som »befriare», såsom den nuvarande internationella termen lyder? Den enda infödingen här på orten är Juho Ignatjev, som lär vara så överdådigt praktfull, att man liknar honom vid Juhani Aho Sjemeikka. Han är så unik, att man inte har ansett det nödigt ge honom finskt brödkort, eftersom soldaterna överhopar honom med godsaker för att åtminstone få se en enda levande aunusbo!

Ju längre vi dröjer här, desto mera börjar jag pinas av hur oförmögen, hur ovillig den vanliga soldaten eller mannen i arbetskompaniet, ja, till och med »upplysta» officerare och lottor

är att förstå livet här. När de med lysol och sterilol gnider bort »rysslukten» ur husen, desinficerar de samtidigt ur sina själar varje spår av fantasi. De ser bara fattigdom och beklagansvärd primitivitet i allt det som samtidigt dock vittnar om traditionens levande makt. Vilken farlig föreställning om östkarelarna som »ryssar» och »lägre» stående människor håller inte på att uppstå. Den av hat och intolerans förgiftade AKS-andan börjar avslöjas i hela sin vidrighet.

Hur skall de våra överhuvud med en dylik inställning kunna förvalta dessa erövrade områden?

2. 9. Jag läser »Svenska Dagbladets» kritik av min bildbok »Karelen — landet som var». En besynnerlig lektyr i denna omgivning.

Av arbetet vill det inte bli något, min fantasi sysslar bara med grymma och dystra motiv, vilkas propagandavärde är tvivelaktigt. Jag ligger på en hård furubänk och mina ögon flackar över rubrikerna på de i taket limmade sovjetkareliska kommunistiska tidningarna... Ibland tycker man sig bli direkt rubbad av företeelsernas starka kontraster. Endast dunkelt har jag kunnat fatta sådana storhändelser som erövringen av staden Aunus och marschen till Svir. Tyskarna har uppnått Neva och belägringen av Leningrad har börjat.

11—19. 9. Första permissionen. En oväntad och totalt oförberedd avfärd; anledningen var att jag kunde få bilskjuts ända till Joensuu. Färdens intressantaste iakttagelse var hur livet flyttat med fronten till Öst-Karelen. Mellan fronten och »hemorten» på andra sidan Moskvagränsen utbreder sig ett oändligt vidsträckt ingenmansland. Där finns varken trupper eller civila. Hur uppskakande ter sig icke nu de stora stridsfälten i Aittojoki, Ägläjärvi och Tolvajärvi med sina gravar och skövlade skogar. Vid vägen en glömd tysk skylt: *Berlin 2000 km.* Att efter många månader komma till en riktig stad, Joensuu, är en överväldigande upplevelse.

Dagarna i Helsingfors är förvirrande, irriterande och fyllda av ändamålslös brådska. Sjuk och febril är jag full av kritik och missnöje med både mig själv och hemfronten. En mager tröst har jag av tanken, att mitt fall inte är det enda i sitt slag. Man vet ju allmänt, hur »omöjliga» permittenterna är, då de på några få dagar försöker pressa det mesta möjliga ur det civila livet, och hur svårt de har att anpassa sig efter hemfrontens anda, tänkesätt och förhållanden.

På återfärden får sakerna en överraskande vändning i St Michel, där Högkvarteret ligger. På Informationsavdelningen träffar jag Martti Haavio, som vältaligt skildrar Syd-Aunus skönhet och den finska framryckningens mäktighet som 1. IK-kompaniet fått vara med om, då det följt general Paavo Talvela i spåren. Och så får han plötsligt en idé: »Vad tusan drönar du där i ödemarkerna, kom till mitt kompani i Nurmoila! Där behöver vi en kulturreporter. Just en sådan har jag saknat och själv hinner jag inte skriva. Jag har visserligen en god krigsreporter, den bästa av alla, Gunnar Johansson, men han är svenskspråkig. Jag skall genast tala med chefen för Informationsavdelningen, major Lehmus». — Saken blir klar i en handvändning, ehuru min förflyttning till en början sker i form av kommendering.

Sista civilsupén i restaurang »Suur-Savo». Radion uppger, att självaste Kiev erövrats. Karelens ödemarker hägrar för min syn. Myrar, höjder och skogar. En susande ensamhet omger mig redan... Helsingfors och hela det civila livet är bara en obehaglig dröm.

20. 9. Med Haavios bil gör vi en svindlande färd från Joensuu till Nurmoila. Moskvagränsen korsas i Kitee: brända skogar, jättebunkrar, under uppröjningen exploderande minfält. Ett par sårade röda officerare på ett lastflak gör ett djupt intryck på mig genom sin reserverade stolthet, när jag söker samtala med dem. Osökt erinrar jag mig bilden av den stolt utmanande hamnmilisen i Odessa, som var det sista jag såg under min resa i Sovjetunionen. — Vi överskrider den gamla riksgränsen vid

Manssila. Det strandlösa Ladoga flämtar av tennfärgade blixtar bortom de mäktiga bunkerbyggena. — Så störtar bilen in mot Sovjetunionen. Den grå färgen och den östkarelska arkitekturen möter oss i Rajakontu strax bortom gränsen. Landsvägen på den sovjetryska sidan består antingen av tjock flygsand, som lär ha hotat bli ödesdiger för överste Lagus' tanktrupper, eller också är den belagd med stora stenar.

Fastän jag på förhand är entusiastiskt inställd, gör den vida åbebyggelsen i Aunus ändå ett överväldigande intryck. En by på inemot trettio kilometer, med gårdar på båda sidorna om älven, med vida sädesfält... Höstkvällens skymning gör slut på noggrannare iakttagelser. Vi anländer till Nurmoila kasärnområde efter mörkrets inbrott. Dess storlek och militära livlighet överraskar ett öga som vant sig vid den mörka ron i skogarna kring Tsjalkki.

Förbryllad av resan och det elektriska ljuset i Öst-Karelen hälsar jag på en massa bekanta: vinterkrigets diktare, Taipales ryktbara Yrjö Jylhä, konstnären Aarne Nopsanen, vetenskapsmannen Sakari Pälsi, filmregissören Teuvo Tulio, skalden Lorenz von Numers och den redan legendariska journalisten, IK-reportern Gunnar Johansson...

Material 2. SA-bildarkivets fotografier från operationsområdet under fortsättningskrigets år 1941 och 1942. Huvuddelen av fotografierna har tagits av Informationskompaniets fotografer. Ursprungliga bildtexter och datum enligt Krigsarkivets anteckningar, tilläggsuppgifter i parentes.

Bild 1. En karelsk gubbe skildrar terräng på karta för finska officerare. Kiimasvaara 1.7.1941.

Bild 2. En okänd krigsfotograf i gatukorsningen Karjalagatan/Äyräpäägatan (återerövrade Viborg). 3.8.1941.

Kuva 3. Propagandajulisteita Viipurissa. 3.8.1941.
Bild 3. Propagandaaffischer i Viborg. 3.8.1941.

Kuvat 4a, 4b ja 4c. Sotavankeja viedään töihin. / Ryssät viedään töihin. Sotavankityyppejä. Alakurtti (Salla) 26.9.1941
Bilder 4a, 4b och 4c. Krigsfångar förs till arbete. / Ryssar förs till arbete. Krigsfångetyper. Alakurtti (Salla) 26.9.1941.

Kuva 5. Saksalaisen 163. divisioonan hautausmaa Pisin kaakkoispuolella Syvärillä. Syväri 2.3.1942.
Bild 5. Den 163. tyska divisionens begravningsplats sydost av Pisi på Syväri. Svir 2.3.1942.

Kuva 6. Komentopaikka Tapio. Syväri 4.9.1942.
Bild 6. Kommandoplatz Tapio. Svir 4.9.1942.

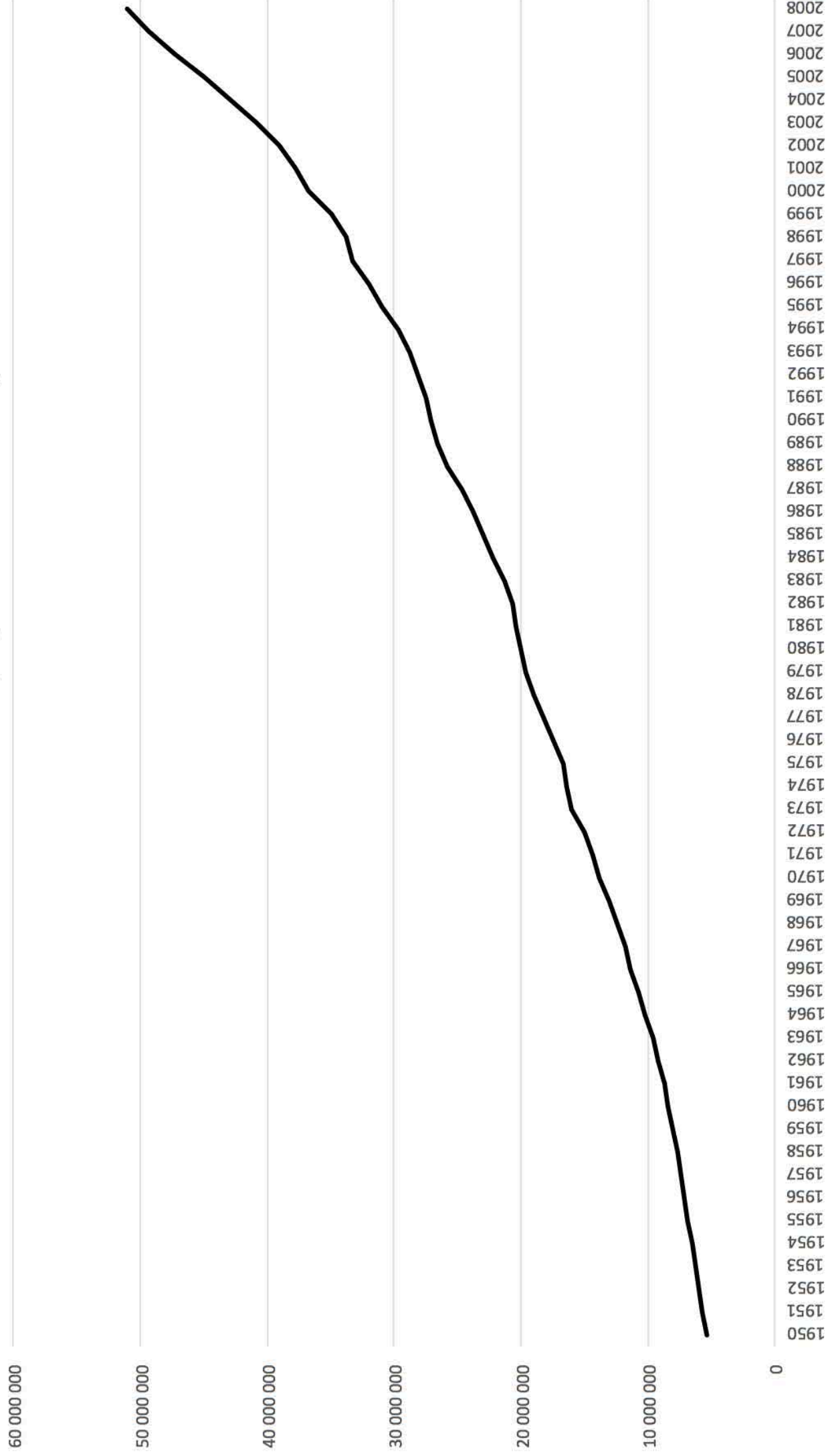
Temperature anomalies

Data source:
NASA/NOAA Earth Temperature Anomaly Analysis System
Lower Ocean Temperature Index, 1950-2016, 1200m smoothing
From: NOAA National Oceanic and Atmospheric Administration
Range of monthly temperature anomalies, 1950-2016, 1200m smoothing
As of 12/1/2016, 1200m smoothing
J. Smith, CC BY 4.0

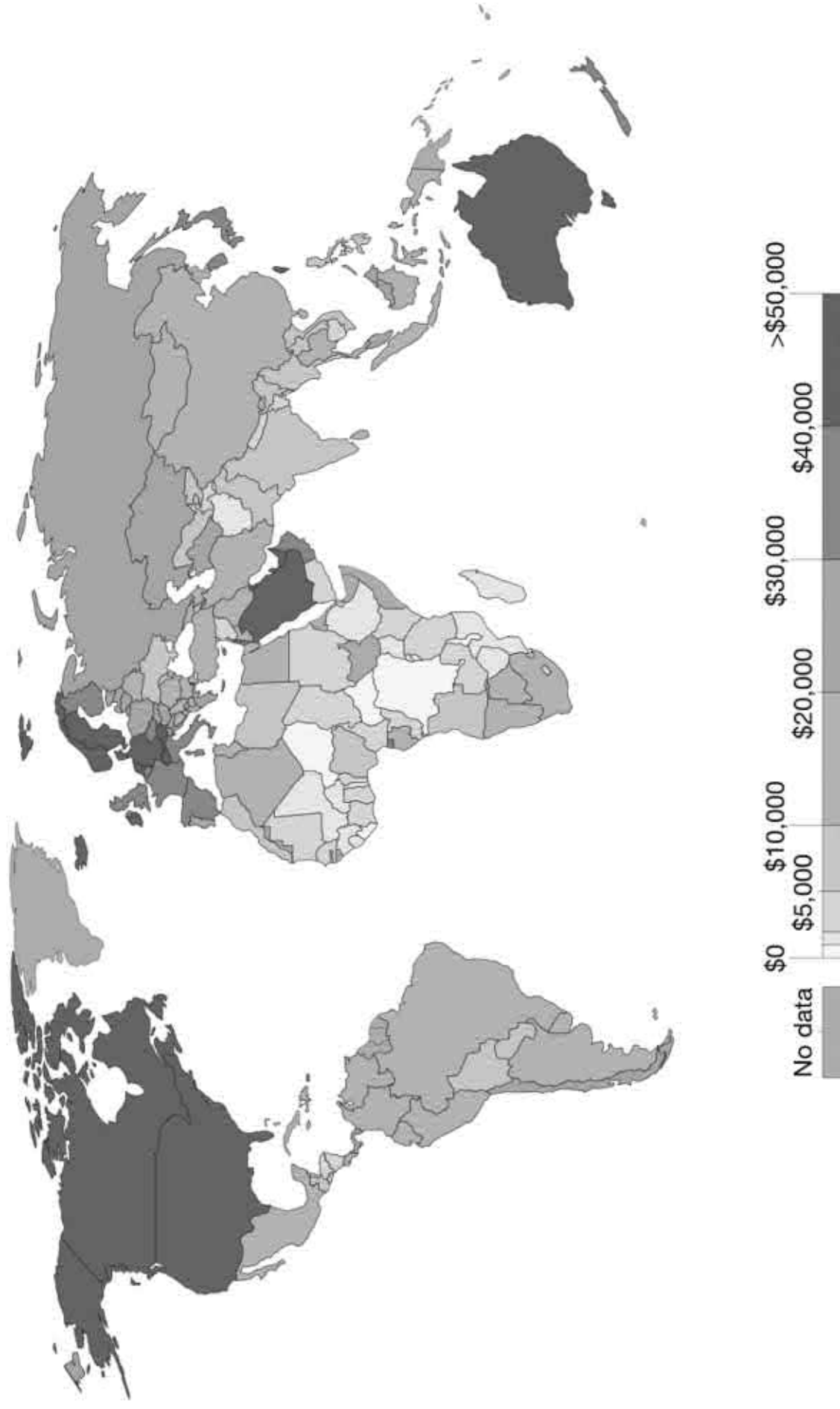
Material 3 b

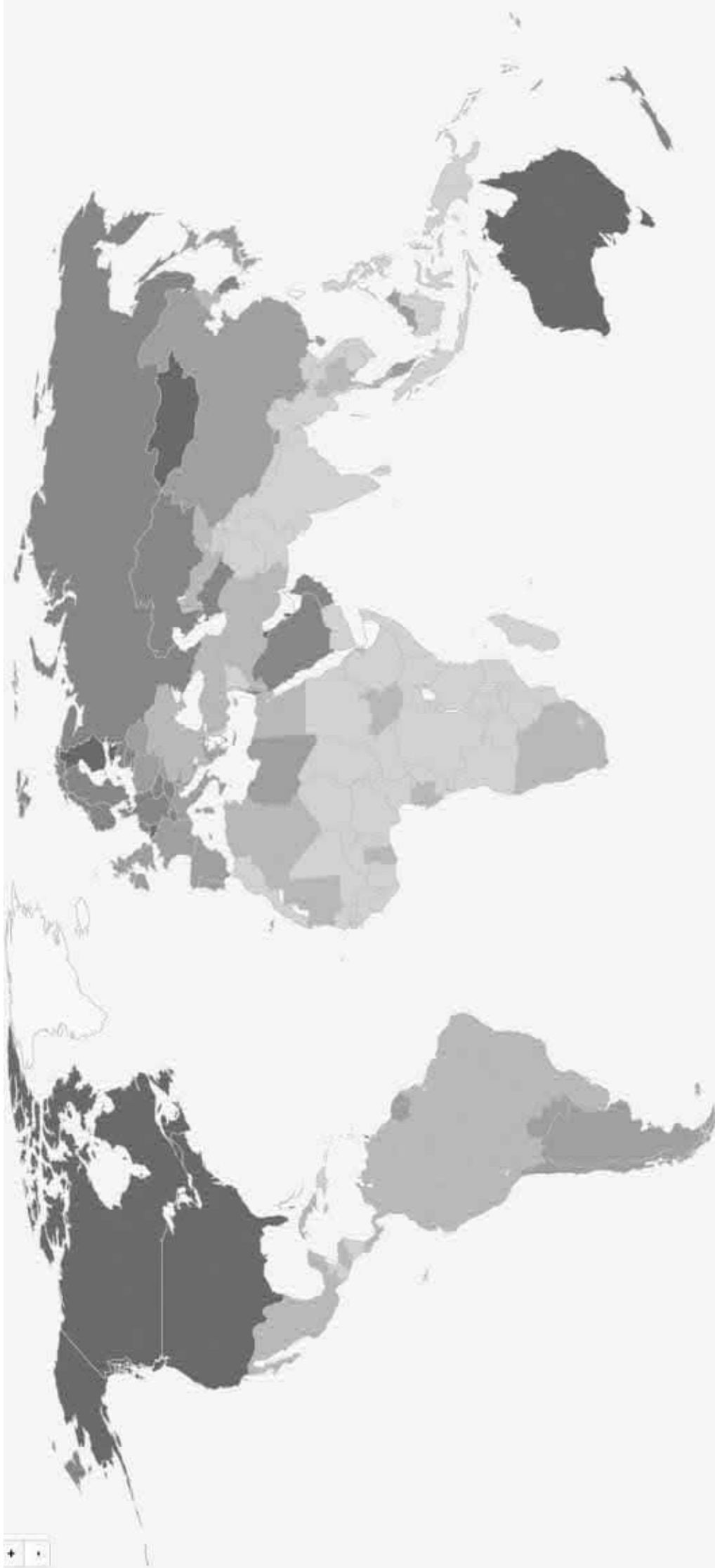
Koko maailman BKT 1950-2008 (miljoonaa dollaria, 1990)

GDP per capita, 2016

Real GDP per capita is measured using US\$, inflation adjusted at prices of 2011. Multiple benchmarks allow cross-country income comparisons.

ECOLOGICAL FOOTPRINT PER CAPITA

The Ecological Footprint per capita is a nation's total Ecological Footprint divided by the total population of the nation. To live within the means of our planet's resources, the world's Ecological Footprint would have to equal the available biocapacity per person on our planet, which is currently 1.7 global hectares. So if a nation's Ecological Footprint per capita is 6.8 global hectares, its citizens are demanding four times the resources and wastes that our planet can regenerate and absorb in the atmosphere.

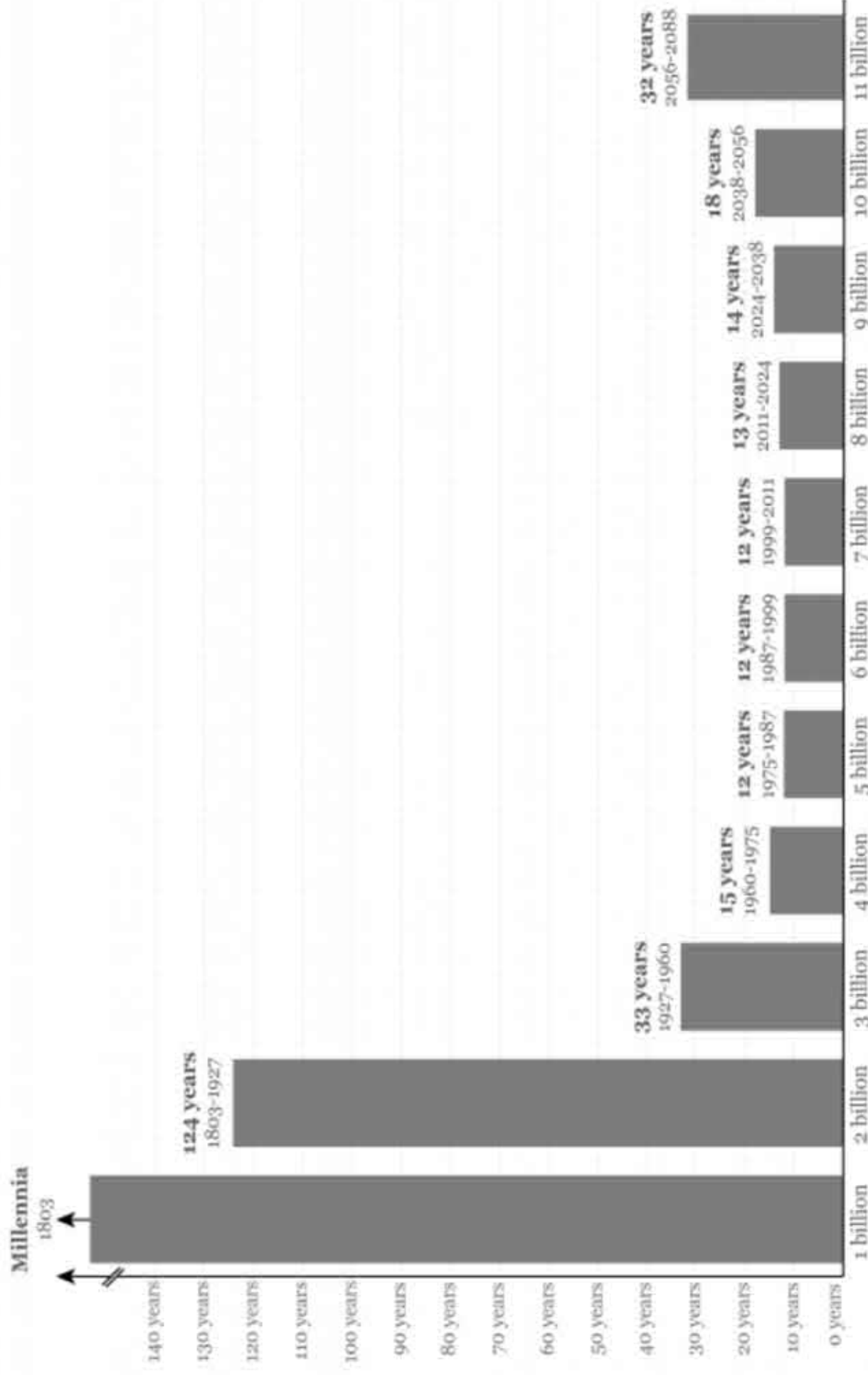
ECOLOGICAL FOOTPRINT PER CAPITA OF COUNTRY'S POPULATION (in global hectares)

Time for global population to increase by one billion

Our World
in Data

The number of years taken for the global population to increase by one billion. Also shown are the years over which this billion was added. Figures from 7 billion onwards are based on the UN's medium projection to 2100.

Data source: History Database of the Global Environment (HYDE); UN World Population Prospects (2015 Revision); UN Medium Projection (2015 Revision)

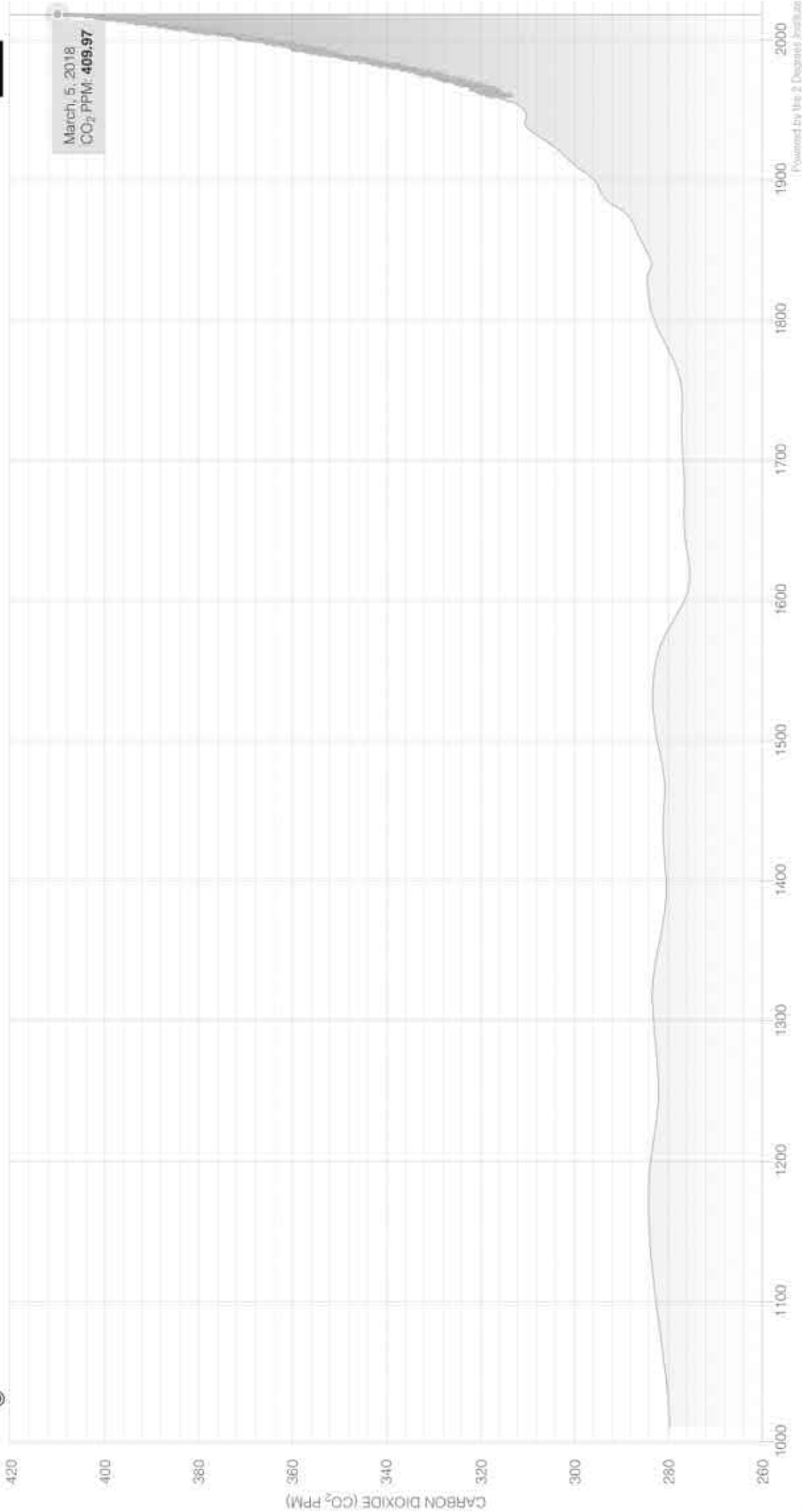
The data visualization is available at OurWorldinData.org. There you find research and more visualizations on this topic.

Licensed under CC-BY-SA by the author Max Roser and Hannah Ritchie.

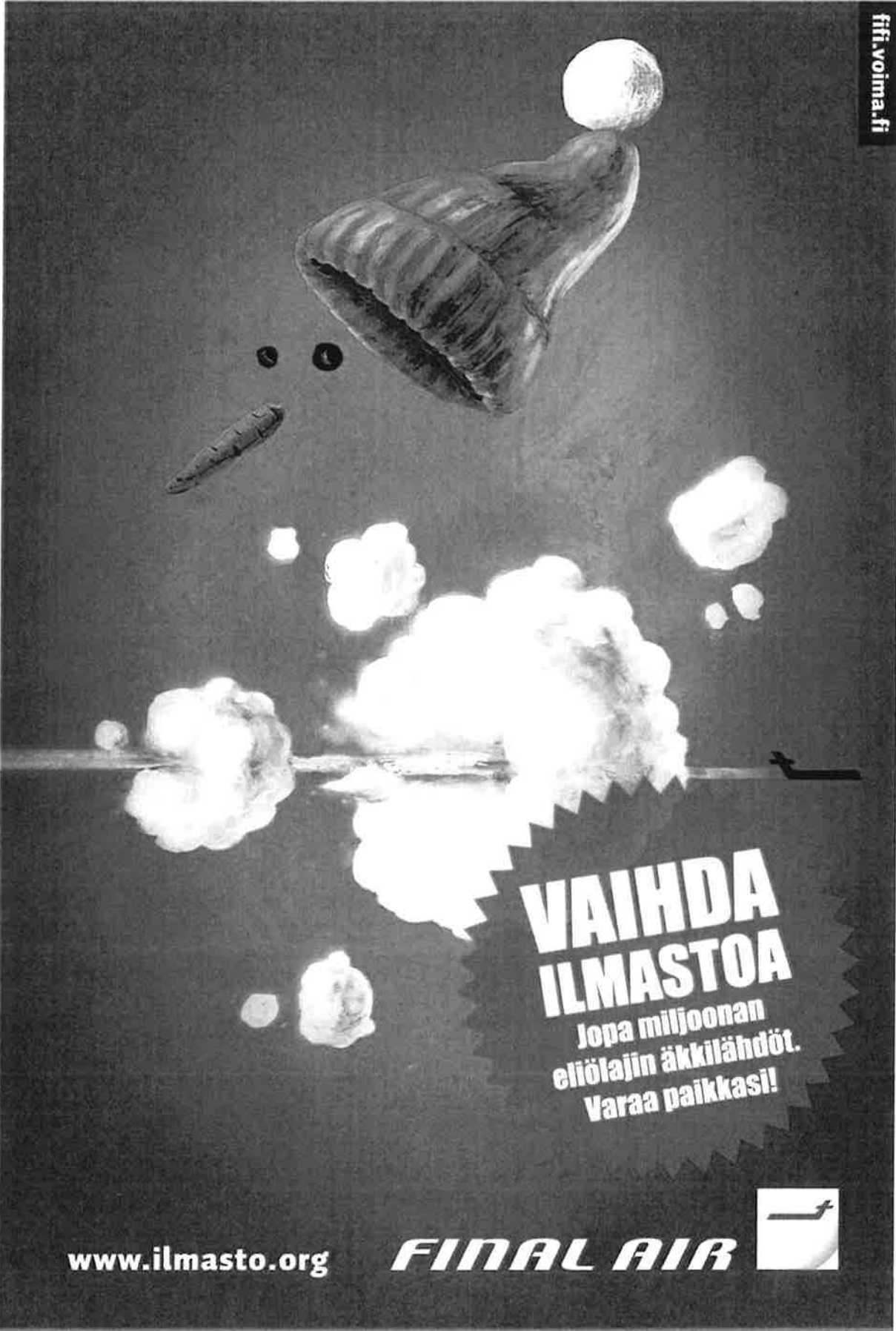

GLOBAL CO₂ LEVELS

Click and drag in the plot area to zoom in.

Powered by the 2 Degrees Institute

VAIHDA ILMASTOA

Jopa miljoonan
eliölajin äkkilähdöt.
Varaa paikkasi!

www.ilmasto.org

FINAL AIR

äytä-valikko

fifi.vioma.fi

We help save the Brazilian Koalas.

foolaenso

We love furry animals, who wouldn't? By getting rid of rainforests and by planting eucalyptus in Brasil and Uruguay instead, we help saving the Latin American Koala population. For those who ask about the displacement of local communities, soil erosion, water shortages, or say there are no Koalas down there, watch us – we'll fly and hang a couple of furballs into the trees for you.

Sademetsä – lähtee kuin palmun alta

Reittivinkki: YTV ja HKL testaavat yhdessä Neste Oilin kanssa uutta linjaa Kaakkois-Aasian palmuöljyplantaaseilta Helsinkiin

Green Die Sell
Täysin puhdasta
ahneutta

NEST SPOIL

Material 4

I dag är dagen då vi förbrukat årets ekologiska resurser – matens andel av miljöbelastningen stor

WWF Finland och miljöministeriet informerar

I dag, onsdagen den 2 augusti, har människorna förbrukat de förnybara naturresurser som jorden producerat i år. En av de största orsakerna till överkonsumtionen är matproduktionen och de växthusgasutsläpp som trafiken och boendet orsakar.

Den dag som internationellt kallas Earth Overshoot Day är den dag då vår konsumtion beräknas överskrida en hållbar användning av jordens naturtillgångar för året i fråga. Tidpunkten grundar sig på beräkningar gjorda av forskningsinstitutet Global Footprint Network.

”Vi genomför många goda små insatser för att minska den negativa miljöpåverkan, men en kontinuerligt ökande konsumtion äter upp den nytta vi åstadkommit. Vi borde mångdubbla vår förmåga att göra val med miljöhänsyn och konsumera på ett mer hållbart sätt”, säger WWF Finlands generalsekreterare Liisa Rohweder.

Vårt koldioxidavtryck växer i synnerhet på grund av den energi som går åt till boende och transporter, och det är globalt sett den största orsaken till överkonsumtionen. Också matproduktionen har sin andel i den ohållbara användningen av naturresurser. Av den brukade jordbruksarealen används ca 70 procent för produktion av kött och andra animaliska livsmedel.

”Det bästa valet med tanke på miljön är att byta ut åtminstone en del av köttet mot grönsaker”, sammanfattar Rohweder.

Produktionen av kött, ägg och mjölkprodukter förutsätter alltid också odling av vegetabiliska produkter för foder, vilket innebär att produkter av animaliskt ursprung nästan undantagslöst har större miljöpåverkan än produkter av vegetabiliskt ursprung. WWF:s köttguide, som publicerades i början av året, ger information om hur man kan välja livsmedel med större miljöhänsyn. Även fisk som fångats eller odlats på ett hållbart sätt är ett bra alternativ ur miljösynpunkt; i synnerhet inhemska fiskar från närliggande vattendrag är att rekommendera.

Våra val påverkar den ekologiska välfärden också på annat håll

Det beräknas att finländarna förbrukar sin egen andel av jordens naturresurser ungefär fyra månader tidigare än världsgenomsnittet. Finländarnas nationella dag för när de ekologiska resurserna förbrukats inföll redan den 3 april. Om alla konsumerade på samma sätt som finländarna, skulle det behövas mer än tre jordklot för att konsumtionen skulle vara på hållbar nivå.

”Det är ohållbart för miljön att vi fortgående lever över tillgångarna. Var och en av oss kan påverka överkonsumtionen genom att tänka igenom hur vi bor, rör oss och äter. Konsumenterna kan gynna livsmedel som är producerade på ett ansvarsfullt sätt och minska matsvinnet. Utöver konsumenternas val krävs det dessutom kraftfulla politikåtgärder”, säger bostads-, energi- och miljöminister Kimmo Tiilikainen.

Vår konsumtion i Finland har globala effekter: exempelvis mer än 90 procent av de effekter på den biologiska mångfalden som är kopplade till finländarnas matkonsumtion uppkommer utomlands.

”Vi kan påverka naturens välmående ute i världen genom våra egna val. Det är också vår skyldighet, för vi använder dagligen produkter som kommer från världens alla hörn”, påpekar Rohweder.

Till vardags konsumerar vi produkter vars råvaror ofta kommer från platser där de lokala invånarna är beroende av att naturen mår bra. I de miljöer där en del av världens fattigaste människor bor tar sig överkonsumtionen uttryck i form av bl.a. avskogning, torka, brist på sötvatten, jorderosion och förlust av biologisk mångfald.

Pressmeddelande 2.8.2017 kl. 7.38 ([http://www.ym.fi/sv-FI/Aktuellt/I_dag_ar_dagen_da_vi_forbrukat_arets_eko\(43951\)\)](http://www.ym.fi/sv-FI/Aktuellt/I_dag_ar_dagen_da_vi_forbrukat_arets_eko(43951))))

Bildtexter till material 4

Final Air:

BYT KLIMAT

Sista minuten för t.o.m. en miljon organismer. Boka din plats!

www.ilmasto.org

Nest Spoil:

Palmer – rivstart för regnskogen

Borneo–H:fors 09

Ruttipps: SAD och HST testar i samarbete med Neste Oil en ny linje från Sydostasien till Helsingfors.

Green Die Sell

Alldeles ren girighet

Arvosteluperusteet, Yhteiskunnallisen muutoksen valintakoe 22.5.2018, Helsingin yliopisto

Kirjallisuuskoe

Kysymys 1. Kuinka globalisaatio on vaikuttanut kansainväliseen mediakenttään? (7p.)

Täydet pisteet alakohdista edellyttävät, että sisältöjen lisäksi vastaus on hallittu ja jäsennelty.

Käsitteiden määrittely (1 p.)

- Määritelmä globalisaatiolle (0,5 p)
- Määritelmä mediakentälle (0,5 p)

Historia (1,5 p.)

- Aika–tila-tiivistymä (time-space compression) tärkeänä median ja viestinnän dynamiikkana, epätasa-arvo mediasisältöjen saavutettavuudessa eri alueilla
- Median ja globalisaation historia sähköisestä sosiaaliseen mediaan: sähköpalvelut, BBC imperiumin mediatuottajana, satelliittiteknologia, sosiaalinen media
- Vastavoimat valtamediakentälle: NWICO (New World Information and Communication Order), globaalien etelän satelliittilähetykset, ei-kaupallinen journalismi digitaalisilla alustoilla

Valta (1 p.)

- Neoliberalismin määritelmä ja lyhyt historia – sääntelyn lopettamisen ja yksityistämisen vaikutukset mediakenttään (valtiollisten ja yksityisten toimijoiden eri tavoin värityneet mediasisällöt)

Globaalin mediakentän jakautuminen (1,5 p.)

- Globaalien ja paikallisten prosessien (global–local interactions) vaikuttaminen molempiin suuntiin, diasporien mediakulutus ja yleisöjen erilaiset mediatulkinnat mediascapes-käsitteen kautta
- Asymmetria globaalien pohjoisten ja etelän medioiden välillä, eurosentrinen uutisointi, naisoletettujen ja vähemmistöjen syrjittyminen valtamedioissa, Englanti kansainvälisen median valtakielenä
- Haaste valtamedioille: globaalien etelän medioiden nousu ja muutokset esittämisen politiikassa (politics of representation). Al Jazeera ja Telesur esimerkkeinä tärkeistä globaalien etelän medioista

Globalisaatio, mediakenttä ja aktivismi (1,5 p.)

- Sosiaalisen median aikaansaama muutos mediakentässä, uudet mahdollisuudet vaihtoehtoisille medioille

- Globalisaatio ja solidaarisuus: paikalliset kamppailut tiedostetaan globaalisti, liikkeet käyttävät tehokkaasti sekä valtamediaa että sosiaalista mediaa hyväkseen – myös vastapuoli hyödyntää uuden median mahdollisuuksia. Zapatistiliike sekä Israelin ja Palestiinan välinen konflikti kirjan esimerkkeinä näistä dynamiikoista
- NGO:t käyttävät mediaa globaalisti hankkiessaan rahoitusta (Live Aidista sosiaalisen median kampanjoihin) ja alkuperäiskansat IPR-kamppailuissaan

Populaarikulttuuri (0,5 p.)

- Populaarikulttuuri ja mediakenttä: kirjan esimerkit musiikin globaalista leviämisestä (Psy / Gangnam Style ja Hip Hopin leviäminen maailmalla). Suurten levy-yhtiöiden rooli sisältöjen määrittelyssä ja artistien tarjoamat paikalliset vaikutteet

Kysymys 2. Kerro lyhyesti (annettuun tilaan) miten pääsykoekirjassa on määritelty seuraavat käsitteet; anna esimerkki.

Vastauksessa pyydettiin määrittelemään käsite lyhyesti sekä antamaan siitä esimerkki. Alla olevissa mallivastauksissa on annettu yksi esimerkki; se voi olla jokin muukin.

2.1 Biopiratismi / Biopiratism (biopiracy) (0,5 p.)

Biopiratismi liittyy länsimaisiin aineettoman oikeuden lakeihin, jonka nojalla (länsimaiset lääke)yhtiöt voivat patentoida vapaata tietoa tai jotain luonnonvaraa. Yritysten tapa patentoida, yksityistää ja kaupallistaa esimerkiksi alkuperäiskansojen yhteinen perinnetieto floran tai faunan ravinnollisista tai parantavista vaikutuksista vie alkuperäisväestöltä oikeuden käyttää tätä tietoa/taitoa maksamatta siitä patentin haltijalle. Esim. Monsanto patentoi intialaisten viljelijöiden siemeniä.

2.2 Kansalaistiede / Medborgarforskning (Citizen science) (1 p.)

Kansalaistiede on tieteen joukkoistamista. Tavalliset ihmiset otetaan mukaan tiedon tuottamiseen. Tieteentekijät käyttävät hyödykseen arkielämän havaintoja, joita kansalaiset tekevät ja raportoivat eteenpäin. Viestintäteknologia on mahdollistanut tiedon keräämisen ja sen välittämisen tutkimuksen käyttöön. Esim. eBird –projekti, jossa kerätään ja hyödynnetään lintubongareiden havaintoja lintujen muuttoliikkeistä.

2.3 “Manufacturing Consent” (Edward S. Herman & Noam Chomsky) (1 p.)

Hermanin ja Chomskyn mediateoriassa esitetään, että demokratioissakin tiedotusvälineet voivat toimia propagandan tuottajina hallitsevan eliitin intressejä tukiessaan. Tiedotusvälineet pystyvät vaikuttamaan yleiseen mielipiteeseen ja siten ”tuottamaan suostumuksen” poliittisen eliitin ajamille näkökulmille. Esim. Helsingin Sanomat julkaisee ainoastaan Suomen NATO-jäsenyyttä puoltavia kannanottoja ja artikkeleita.

2.4 Globaali kansalainen / global medborgare (global citizen) (1 p.)

Globaali kansalainen haluaa nähdä maailman useammasta perspektiivistä, arvostaa kulttuurista monimuotoisuutta, rakentaa oikeudenmukaisempaa maailmaa ja on kansalainen sekä valtiollisella että globaalilla tasolla omaa alkuperäänsä kuitenkin unohtamatta. Globaalin kansalaisen kannattaa esimerkiksi opetella joku muu kieli äidinkieltänsä lisäksi, asua joskus kotimaansa ulkopuolella, ja

hänen tulee osata kerätä informaationsa monista eri lähteistä. Ennen diplomaatit ja kauppiaat nähtiin globaaleina kansalaisina, nykyään perin tavalliset ihmiset voivat omaksua globaalin kansalaisuuden. Martha Nussbaum pitää eettistä ja tasa-arvoista maailmankatsomusta tärkeänä nykypäivän globaalin kansalaisen tunnusmerkinä.

2.5 Glokalisaatio / glocalisation (glocalization) (0,5 p.)

Glokalisaatiolla Roland Robertson tarkoittaa globaalin ja lokaalin yhteyttä ja vuorovaikutusta. Glokalisaatiota tapahtuu, kun globaalit ilmiöt saapuvat paikalliseen ympäristöön. Ilmiöt adaptoituvat uuteen kontekstiin, eli ottavat piirteitä ympäröivästä kulttuurista. Esim. McDonald'sin glokalisoituneet, maakohtaiset ruokalistat; viiniä Ranskassa, kasvishampurilaisia Intiassa.

2.6 Aika-tila tiivistyminen (time-space compression) postmodernin ehtona / Tid/utrymme komprimering som kondition för postmodern (David Harvey) (1 p.)

Aika-tila tiivistyminen, eli kommunikaatio- ja liikkumisteknologian kehitys ja sen mahdollistama välimatkojen merkityksen katoaminen ja välitön kommunikaatio saavat maailman tiivistymään. Aika ja paikka sitovat ihmisiä vähemmän. Ihminen voi tuntea toisella puolella maapalloa tapahtuvan asian paremmin kuin naapurissa. Lisääntynyt virtuaalimaailman todellisuus luo kulttuurisia sekoituksia, jolla on oma vaikutuksensa identiteetin luomiseen (esim. Twitter, Facebook päiväkirjan sijaan). Harvey'n globalisaatiomääritelmän mukaan postmodernismissä identiteetti rakentuukin eroista, jossa mielikuvien luominen ja pinnallisuus syrjäyttävät merkityksen.

2.7 Kilpajuoksu pohjalle / kapplöpning till botten (Race to the bottom) (1 p.)

Kilpajuoksu pohjalle kuvaa talouspolitiikan ja vapaiden markkinoiden kilpailun kannustamia olosuhteita, jotka toistuvat globaalisti. Valtiot houkuttelevat ylikansallisia yrityksiä maahansa työntekijöiden oikeuksia polkemalla, yrityselämän ympäristö- ym. sääntöjä höllentämällä ja veropohjaa murentamalla. Se johtaa yleisesti tuotannon ja palveluiden ulkoistamiseen kehittyneistä maista halvempiin, esim. Bangladeshin halpa tekstiilituotanto. Prosessi kasvattaa isojen kansainvälisten yhtiöiden (kuten Walmart) valtaa ja kurjistaa valtioiden ja työntekijöiden/kuluttajien olosuhteita. Termi esitetään kritiikkinä uusliberalistiselle maailmankatsomukselle.

Aineistokoe

Kysymys 3. Miten Paavolainen (aineisto 1) kuvaa Itä-Karjalan menneisyyttä, nykyhetkeä ja tulevaisuutta vuonna 1941 tekeillä olevaan Suur-Suomeen liittyen? (5 p.)

Alla olevissa arvosteluperusteissa kysymyksen kannalta olennaiset seikat on ryhmitelty kokonaisuuksiksi. Pisteitä on kuitenkin annettu yksinomaan sen mukaan, mitkä seikat vastaaja on kysymyksen kohdalla maininnut, riippumatta siitä, missä järjestyksessä tai asiayhteydessä ne on mainittu.

Katkelman alussa tapahtuvan vanhan rajan ylityksen kuvauksessa menneisyys, nykyhetki ja tulevaisuus ovat kirjoittajan mielessä yhtäaikaa läsnä. Oman ryhmän etenevää siirtymistä kuvataan sekä aikajanalla, maastossa että mentaalisella kartalla (mukana on myös vaikealukuinen venäläinen kartta) hahmottuvana liikkeenä. Toisaalta raja ei ilmene maastossa selvänä, mikä oikeuttaa ajatusta

alueen perimmäisestä, ikiaikaisesta ”suomalaisuudesta”. Kirjoittaja korostaa, että vaikka kyseessä on muodollisesti valtaus, kulttuurisesti kyseessä on ”paluu” – seuduille, jossa aiemmat suomalaiset suurmiespolvet ovat jo pitkään samoilleet kansallisen kulttuurin juuria, kansallismaisemaa ja pohjoista identiteettiä (revontulet, talvi) löytämässä. Havuihin liitetty hautajaistunnelma ja myöhemmin kohdatut tuoreet haudat korostavat sodassa aina läsnä olevaa katoavaisuutta ja pelkoa oman ajallisuuden päättymisestä. (1,25 p.)

Myöhemmin rintaman vaiheittaista etenemistä kuvataan sekä omien aistihavaintojen (tykistön ja miinakenttien räjähtelyn äänet) että kaukaisempia alueita koskevien, tässä vaiheessa suomalaisten kannalta riemukkaiden valtausuutisten (Kivennapa, Viipuri, Kiev) kautta; päiväkirjan toisiaan seuraavissa nykyhetkissä raja siirtyy kartalla vaihe kerrallaan. Sota hahmottuu kansainvälisenä prosessina, jonka osapuolia ovat ensisijaisesti suomalaiset, saksalaiset ja venäläiset. Sotatilanteen kehityksen seuraaminen, tilanteen kehittymiseen liittyvä jännittynyt odotus ja muuttuvat tilannearviot täydentävät toisiaan. (0,75 p.)

Kansallisromanttinen menneisyyskäsitys kulkee koko ajan kirjoittajan mukana. Myyttinen karelianismi ilmenee sekä merkittäviksi koettujen kansallisen kulttuurin suurmiesten ja heidän teostensa kautta, luonnonmaisemien ihailuna että muinaisia, ”suomalaisiksi” koettuja elementtejä (perinnäistapoja, uskomuksia, tarinoita ja rakennustyyliä) säilyttäneen anonyymin kansanperinteen muodossa. Asuinrakennusten kautta tarkasteltu paikallinen elämänmuoto näyttäytyy sekin ikkunana ”ikuiseen” suomalaiseen sielunmaisemaan; sen piirissä sankareista on muovautunut tietäjiä ja runonlaulajia. Kulttuurinen yhtenäisyys esitetään moraalisenä oikeutuksena sille, että aluetta ollaan väkivalloin ottamassa suomalaisten haltuun. Oppositiossa sotaan AKS-henkiseen historioitsijakoulukuntaan nähden kirjoittaja kuitenkin painottaa, ettei kalevalainen tarusto suoraan kuvaa suomalaisten sotaan menneisyyttä. (1 p.)

Nykyhetkessä korostuvat vanhan rajan takana sijainneen alueen ja sen kulttuurin yhtäaikainen vieraus ja tuttuus, joka kirjoittajan kohdalla kumpuaa paitsi kirjoista opitusta kulttuurihistoriasta myös omasta rajakarjalaisesta perhetaustasta. Vanhan rajan tuolla puolen kohdatut, kotimaan vastaaviin verrattuna vieraan oloiset korsurakennelmat, päättyneiden sotatoimien aiheuttaman aineellisen tuhon jäljet, marssivien joukko-osastojen askelten alla pehmenneet tiet, rauniot, autiot talot ja ihmisistä lähes tyhjentyneet kylät muistuttavat yhä käynnissä olevan sodan tuottamasta poikkeustilasta ja sen aiheuttamasta rajusta katkoksesta paikallisten yhteisöjen elämässä. (1 p.)

Tulevaisuutta kirjoittaja tarkastelee ensisijaisesti poliittisen kehityksen ja eri väestöryhmien välisten suhteiden kautta. Hän toteaa ironisesti, ettei paikallinen väestö näytäkään pitävän suomalaisia vapauttajinaan, niin kuin oli odotettu. Suomalaisten valloittajien asenteet paikallista väestöä kohtaan kovenevat nopeasti. Vallitsi epäselvyyttä siitä, ovatko alueen asukkaat lopulta suomenheimoisia vai ainakin osittain ”ryssiä”. AKS-tyylisen suvaitsemattoman heimoaatteen vahvistuessa valistuneet lotat ja upseeritkin alkavat pitää paikallisia olosuhteita primitiivisinä ja paikallisia asukkaita jopa ”ali-ihmisinä”. Tämä kehitys saa kirjoittajan epäilemään, ettei alueen hallitseminen rauhan kannalle palattua – siis mikäli suomalainen Itä-Karjala muodostuisi ”poliittiseksi realiteetiksi” – tulisi sujumaan täysin ongelmitta. Toisaalta kirjoittaja tarkastelee vallattua aluetta myös taloudellisen tulevaisuuden kannalta, tarjolla olevien aineellisten resurssien näkökulmasta. Hän havainnoi metsiä, peltoja ja kyliä rikkautena ja toteaa myös vesivoiman saatavuuden. (1 p.)

Kysymys 4. Selosta kuvien ja kuvatekstien (aineisto 2) perusteella, millaisia sosiokulttuurisia ilmiöitä valloitetuilla alueella oli havaittavissa jatkosodan kahtena ensimmäisenä vuonna. (6 x 0,5 p. = 3 p.)

Täyteen pistemäärään (0,5 p.) on kunkin kuvan kohdalla riittänyt kahden olennaisen piirteen mainitseminen.

Kuva 1. Karjalaisukko selostaa kartalta maastoa suom. upseerille

Vallatulla alueella oli suomensukuista väestöä, jonka jäsenet olivat halukkaita auttamaan suomalaisia; suomalaisten auttaminen saattoi olla myös riskialtista. Paikallisten parempi maastontuntemus oli avuksi suomalaisille upseereille, jotka samalla myös osoittivat luottavansa paikallisiin. Niityllä rennosti loikovan ryhmän asennot ja kuvan tunnelma korostavat hierarkian mataluutta kyseisessä tilanteessa, vaikka vaatetus ilmaiseekin eron sotilaiden ja ”ukon” välillä.

Kuva 2. Tuntematon sotakuvaaja Karjalankadun ja Äyräpääkadun risteyksessä

Paluu Viipuriin näyttäytyy kuvassa sekä traumaattisena (keskiössä on tuhoutunut rakennus) että innostuneena. Klassinen ”kuvaaja kuvassa” -asetelma ja ilmaus ”tuntematon sotakuvaaja” korostavat, että takaisinvalloitetun alueen näkymät kiinnostivat myös tavallisia sotilaita. Raunion taustalla ja reunoilla olevien ehjien rakennusten seinillä erottuvat yhä sotaa edeltäneen vauraan ja hyvinvoivan elämän muistoina mm. autokaupan ja hedelmäkaupan mainostekstit.

Kuva 3. Propagandajulisteita Viipurissa

Välirauhan aikana Viipuri oli venäläisten hallussa, jolloin myös kaupungin elämä järjestäytyi suurelta osin uudelleen. Takaisinvaltauksen jälkeen venäläisvaiheen merkit ovat ymmärrettävästi kiinnostaneet kuvaajia. Kaksikieliset kyltit (suomeksi ja venäjäksi) näyttävät osoittavan, että kaupungissa on tuolloinkin oleskellut myös suomenkielisiä. Liikkeen nimi ”Teollisuusliiton maalaustaideverstaas” muistuttaa samalla, että alueen haltijana on aiemmin toiminut sekä työläisten että korkeakulttuurin arvoa korostanut taho. Esille pannut kuvat ovat tyypillistä neuvostoliittolaista sotapropagandaa, joissa esiintyy mm. Hitlerin näköinen eläin, pistimiä ja ruoska, ja sokkoa talutetaan tikaria pitkin varmaan tuhoon.

Kuvat 4a-c. Sotavankeja viedään töihin. / Ryssät viedään töihin. Sotavankityyppejä.

Kuvan keskeinen propaganda-arvo sisältyy siihen, miten vangiksi otetut vihollissotilaat on esitetty. Kuvan miehet näyttävät suhteellisen hyväkuntoisilta, heillä on säähän soveltuvat vaatteet ja varusteet, ja vartijat näyttävät kohtelevan heitä asiallisesti. Kuva ja teksti yhdessä toteavat sodissa yleisen käytännön hyödyntää vankeja työvoimana. Rotusävyinen typologisointi korostaa vankien etnistä vierautta tai jopa suoranaista alemmuutta suomalaisiin nähden. Toisaalta edustaviksi valikoidut ”sotavankityypit” näyttävät olevan komeita ja ylpeitä miehiä. Myös vaihtoehtoisessa kuvatekstissä esiintyvä ryssittely kertoo kielteisestä asenteesta vihollisen etnisyyteen.

Kuva 5. Saksalaisen 163. Divisioonan hautausmaa Pisin kaakkoispuolella Syvärillä.

Kuva todistaa suomalaisen kuvaajan myötätuntoisesta ja kunnioittavasta suhteutumisesta kaatuneisiin saksalaisiin aseveljiin. Saksalaisten kenttähautausmaa on olosuhteisiin nähden huolella viimeistelty. Seppleet on tehty saatavissa olevista aineksista eli havuista. Seppelenuhoissa näkyvät kirjoitukset on tekstattu fraktuuraa muistuttavilla ”saksalaisilla” tekstauskirjaimilla.

Kuva 6. Komentopaikka Tapio

Asemasodan oloissa ehdittiin rakentaa komeasti. Komentokorsun rakentajina toimivat sotilaat, sen käyttäjinä puolestaan pääosin upseerit. Kalevalaishenkisesti metsänjumala Tapion kunniaksi

nimetty ja metsän antimista eli männyistä keskelle korkea rakennettu suomalaisuuden linnake korostaa monin eri tavoin kansallisen kulttuurin voimaa.

Kysymys 5. Analysoi ja vertaile julkaistun päiväkirjatekstin (aineisto 1) ja valokuvien (aineisto 2) syntytapaa, luotettavuutta ja todistusvoimaa menneisyyttä kuvaavina lähteinä. (3 p.)

Alla olevissa arvosteluperusteissa kysymyksen kannalta olennaiset seikat on ryhmitelty kokonaisuuksiksi. Pisteitä on kuitenkin annettu yksinomaan sen mukaan, mitkä seikat vastaaja on kysymyksen kohdalla maininnut, riippumatta siitä, missä järjestyksessä tai asiayhteydessä ne on mainittu.

Päiväkirja (1,5 p)

Päiväkirjateksti on luonteeltaan subjektiivista. Siinä painottuvat yksilön oma ääni, moniaistiset havainnot ja henkilökohtaiset kokemukset, vaikka mukana voikin olla myös toisen käden tietoja ja kuvausta. Kirjoittaja on voinut vapaasti valita, mitä teemoja käsittelee ja miten, mistä tapahtumista, henkilöistä ja ilmiöistä raportoi, miten asioita painottaa ja mitä jättää kokonaan pois. Myös tekstissä ilmaistu suhde aikakauden vallitsevaan propagandaan (esim. karelianismi ja Suur-Suomi-aate) on ollut kirjoittajan itse valittavissa. Näin ollen tekstissä korostuvat kirjoittajan omat arvostukset ja mieltymykset. (0,75 p.)

Toisaalta päiväkirjatekstissä nousevat esiin myös ne vallitsevat kulttuuriset konventiot ja poliittiset asenteet, jotka kirjoittaja on sisäistänyt tai jotka hän tunnistaa. Se, mitä kirjoittaja on voinut omaksua, riippuu pitkälti hänen henkilökohtaisesta taustastaan. Paavolaisen tapauksessa olennaista oli lapsuus Karjalan Kannaksella. Kuvauksiin sisältyy myös arkiseen elämään liittyviä yksityiskohtia. Koska kyseessä on myöhemmin julkaistu päiväkirja, sitä on saatettu jälkikäteen muokata tai jopa poistaa osia tekstistä, jolloin julkaisuajankohdan poliittinen, yhteiskunnallinen tms. tilanne on voinut päästä vaikuttamaan painetun tekstin lopulliseen asuun. (0,75 p.)

Valokuvat (1,5 p.)

Kirjoitettuun tekstiin verrattuna muokkaamaton valokuva esittää todellisuutta näennäisen objektiivisesti, koska se toistaa kameran kuvakenttään tiettynä hetkenä sisältyneen näkymän sellaisenaan. Kuvaajan kuvaustilanteessa tekemät valinnat (kohteen, kuvakulman ja kuvan ottohetken valinta sekä kuvan sommittelu ja rajausta) ovat kuitenkin vaikuttaneet lopputulokseen: mitä kuvassa on ja mitä siinä ei ole. TK-kuvaajien tehtävänantoon sisältynyt ohjeistus – sodan olosuhteiden dokumentointi ja propaganda-arvoa omaavien, suomalaisten kannalta edullisten kuvien ottaminen – on vaikuttanut merkittävästi siihen, mitä on kuvattu ja miten. Ihmisiä esittävien kuvien tilanteet voivat olla aseteltuja tai suorastaan lavastettuja. Mukana on ollut myös kuvaajien omaa harkintaa sen suhteen, mikä on kiinnostavaa ja mitä sopii kuvata. Niin ikään kuvaajan oma tausta, herkkyyks joillekin teemoille sekä arvomaailma ovat vaikuttaneet lopputulokseen. (1,0 p.)

Kuvien sommitteluun ja sisältöihin ovat vaikuttaneet myös yleisemmät visuaaliset ja kulttuuriset konventiot (esim. henkilö- ja maisemakuvaukseen liittyvät tottumukset) sekä halu etsiä tyypillisiä tai erikoisia kohteita. ”Viran puolesta” kuvattujen arvokohteiden rinnalla esiintyy arkipäiväisiä kuvia, jotka tallentavat sodan arjen yksityiskohtia. Kuten julkaistun kirjallisen aineiston, myös valokuvien kohdalla on otettava huomioon se (tosin tässä tapauksessa epätodennäköinen) mahdollisuus, että aineistoa on jälkikäteen muokattu. Kuvia on toki myös voitu jälkikäteen sensuroida hävittämällä ei-toivottuja kuvia. (0,5 p.)

Kysymys 6. Mitä oheiset kuviot ja kartat (aineisto 3) kertovat maapallon ilmaston muuttumisesta, sen syistä ja tulevaisuuden näkymistä (6 p.)

Alla olevissa arvosteluperusteissa on listattu kysymyksen kannalta olennaiset seikat. Pisteitä on kuitenkin annettu yksinomaan sen mukaan, mitkä seikat vastaaja on kysymyksen kohdalla maininnut, riippumatta siitä, missä järjestyksessä tai asiayhteydessä ne on mainittu. Täydet pisteet alakohdista edellyttävät, että sisältöjen lisäksi vastaus on hallittu ja jäsennelty.

1. ilmasto on lämmennyt lämpötila-anomalia-kuvan mukaan; kuvioilla selkeitä yhteneväisyyksiä, ne kertovat samaa tarinaa: ilmastonmuutos ihmisen toiminnan tulosta (0,5 p.)
2. varsinkin 1990-luvulta lähtien lämpeneminen on selvää (0,5 p.)
3. hiilidioksiditaso kasvanut voimakkaasti varsinkin 1950-luvulta eteenpäin, hiilidioksidipäästöt ja lämpötilan nousu korreloivat vahvasti (0,5 p.)
4. väestö kasvanut voimakkaasti, väestönkasvu ja hiilidioksidipäästöt korreloivat vahvasti (0,5 p.)
5. bruttokansantuote kasvanut voimakkaasti, bruttokansantuotteen kasvu korreloi vahvasti hiilidioksidin ja lämpötilan kasvun kanssa (0,5 p.)
6. bruttokansantuotteen- ja väestönkasvun myötä hiilidioksidipitoisuudet ovat kasvaneet, joka puolestaan vaikuttaa siihen, että ilmasto ympäri maailmaa on lämmennyt (0,5 p.)
7. maiden ympäristöjalanjälki ja maan bruttokansantuote/vauraus korreloivat (0,5 p.)
8. eri maat ovat eri tavalla osallisia ympäristöntuhoon, globaali pohjoinen on suurimmaksi osaksi tästä osallinen (0,5 p.)
9. tulevaisuudessa kovat paineet perustuen kuvien trendeihin väestönkasvun suhteen (0,5 p.)
10. tulevaisuudessa kovat paineet perustuen kuvien trendeihin talouskasvun suhteen (0,5 p.)
11. hiilidioksidipäästöjen pienentäminen vaatii suuria muutoksia, ilmaston lämpenemiselle ei tällä hetkellä näy loppua, mikäli maailma ei tee kollektiivista täyskäännöstä (0,5 p.)
12. pohtiminen tulevaisuuden näkymistä, mm. talouskasvun käyrän pieni notkahdus vuonna 2008 kenties helpotuksen merkki, väestönkasvun hidastuminen tulevaisuudessa (0,5 p.)

Huom. aineistossa ei puhuta teollistumisesta, kuluttamisesta, kapitalismista, hiilijalanjäljestä (vaan ympäristöjalanjäljestä), neoliberalismista, ilmastopesimyksistä tai yleensä mistään taustoista. Näihin viittaavat yleistietoiset oletukset ja selitykset hyväksyttiin yleensä vastausta rikastuttavana; niistä saanut pisteitä, muttei myöskään verotettu pisteitä, ellei niissä ollut huomattavan vääriä oletamia. Kuvioden vääristä tulkinnoista, mm. vääristä yksiköistä miinuspisteitä.

Kysymys 7. Mitä aineiston vastamainokset (Final Air, FooLaenso, Nest Spoil) viestivät, yksin ja yhdessä? Miten tiedote ylikulutuspäivästä (aineisto 4) liittyy vastamainoksiin? (5 p.)

Alla olevissa arvosteluperusteissa on listattu kysymyksen kannalta olennaiset seikat. Pisteitä on kuitenkin annettu yksinomaan sen mukaan, mitkä seikat vastaaja on kysymyksen kohdalla maininnut, riippumatta siitä, missä järjestyksessä tai asiayhteydessä ne on mainittu. Täydet pisteet alakohdista edellyttävät, että sisältöjen lisäksi vastaus on hallittu ja jäsennelty.

1. Final Air: Arvostelee paljon hiilidioksidia päästävää lentomatkestamista, jonka vuoksi ilmasto muuttuu ja jonka seurauksena eliölajeja kuolee sukupuuttoon, kritisoi suomalaisten tuhlailevaa

tottumusta käyttää lentoreittejä ilmastoystävällisempien vaihtoehtojen sijaan ja yleensäkin lentomatkustamisen kasvua; vastamainos viestii siitä, että lentämistä pitäisi vähentää (1 p.).

2. FooLaenso: Kritisoi paikallisten elinolosuhteiden ja ympäristön tuhoamista metsäteollisuuden tarpeiden, tässä varsinkin sademetsien tuhoa eukalyptusplanteesien tieltä, sekä metsäteollisuuden kaksinaismoraalisia mainoksia, jossa ne väittävät olevansa hyväksi tuhoamalleen ympäristölle. Kritisoi sitä miten oikeasti vain voiton perässä olevat yritykset yrittävät markkinoida itseään ympäristön ystävänä, johdattelevat harhaan systemaattisesti informoinnissaan (1 p.).

3. Nest Spoil: Kritisoi Neste Oilin palmuöljytuotantoa Kaakkois-Aasiassa ja sen vaikutusta ilmastoon. Kritisoi myös palmuöljyn käyttöä pääkaupunkiseudun julkisessa liikenteessä ja sen markkinointia vihreänä ratkaisuna. Kritisoi lisäksi öljyteollisuuden vahingollisia vaikutuksia öljyvuotojen muodossa varsinkin vesilintujen elinolosuhteisiin (1 p.).

4. Yhdessä vastamainokset kertovat mainostamisen ja markkinoinnin roolista ympäristömuutoksissa ja köyhyyden ylläpitämisessä. Ne arvostelevat suomalaisten yritysten pyrkimyksiä saada tuottoa ilmastoa ja ympäristöä pilaavilla tavoilla ja niiden harhaanjohtavaa markkinointia ympäristövaikutuksiensa suhteen. Paitsi suoria haasteita itse yrityksiä kohtaan, vastamainokset yrittävät herättää suomalaisia ottamaan vastuuta globaaleista ongelmista; niissä halutaan herätellä lukija olemaan kriittisempi suuryritysten toimintaa kohtaan. Viestivät myös yksittäisen ihmisen mahdollisuudesta vaikuttaa omilla kulutus ja liikkumisvalinnoillaan globaaliin hyvinvointiin (1 p.).

5. Sekä vastamainosten että ylikulutustiedotteen takana on sama kestävä kehitys, joka luo ja ylläpitää sekä rikkautta että köyhyyttä globaalien tuotantoketjujen kautta, tuhoaa luonnonvaroja ja luonnon monimuotoisuutta, ja muuttaa jopa maapallon ilmastoa kiihtyvällä tahdilla.

Vastamainokset liittyvät maailman ylikulutuspäivän tiedotteeseen varsinkin siinä, että ihmisten ja suomalaisten kuluttamisella on globaalit vaikutukset, molemmat tuovat esille jatkuvaa kestäättömällä tasolla olevaa kulutusta ja suomalaisten roolia globaalissa toiminnassa. Mainoksilla ja tiedotteella pyritään saamaan ihmiset painostamaan paikallisia politiikkoja ympäristölainsäädännän kehittämiseen (1 p.).

Huom. Ei täysiä pisteitä, a) jos Final Air -vastamainoksen kohdalla lentomatkustamista ei ole mainittu, b) jos yritysten viherpesua tai tahallista harhaanjohtamista ei ole mainittu (varsinkin FooLaenson kohdalla), c) jos palmuöljyä ei ole mainittu Nest Spoil mainoksessa, d) jos ylikulutuspäivässä esiin nostettua suomalaisten kulutusta ja kulutuksen vaikutuksia maan rajojen yli ei ole mainittu. Jos 5. tehtävässä vain yksi yhdistävä seikka, maksimissaan puoli pistettä. Jos suoranaisesti väriä taustatietoja tai tulkintoja, miinuspisteitä.

Huom 2. Tehtävästä on voinut saada täydet pisteet pelkästään vastamainoksia ja tiedotetta analysoimalla, esimerkiksi suuryrityksiä (Finnair, Stora Enso ja Neste Oil), joita vastamainoksen parodioivat ei ole tarvinnut mainita. Yleistietoiset pohjatiedot tosin auttoivat analyysissä varsinkin tässä tehtävässä. Esimerkiksi se, että koaloita ei kasva Brasiliassa luonnonmukaisesti auttaa ymmärtämään FooLaenso mainoksen harhaanjohtamisen. Tämä tosin selviää ihan vastamainoksessa olevasta tekstistäkin.